EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 9.4.2025
COM(2025) 160 final

2025/0086 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides) liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

EL ja Šveits on majanduslikult, ajalooliselt, kultuuriliselt, sotsiaalselt ja poliitiliselt omavahel tihedalt seotud. EL on Šveitsi suurim kaubanduspartner ja Šveits on ELi suuruselt neljas kaubanduspartner. Šveitsis elab üle 1,5 miljoni ELi kodaniku ja ELis veidi alla 450 000 Šveitsi kodaniku. Iga päev ületab ELi-Šveitsi piiri mõlemas suunas kokku mõnisada tuhat piirialatöötajat.

EL ja Šveits on omavahel seotud mitme kahepoolse kokkuleppega. Šveits osaleb ELi siseturul isikute vaba liikumist, maismaatransporti, õhutransporti, põllumajandustoodetega kauplemist ja vastavushindamise vastastikust tunnustamist käsitlevate kokkulepete[1] kaudu. Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega tähendab, et Šveits on ka Schengeni ala liikmesriik. COVID-19 pandeemia ajal suurenes ELi ja Šveitsi koostöö piiriüleste terviseohtude alal.

Šveits on traditsiooniliselt olnud tugev partner ka teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas. Ta on teinud Euroopa Liiduga koostööd paljudes liidu rahastamisprogrammides, mille keskmes olid eelkõige teadusuuringud, innovatsioon ja haridus. Alates 1987. aastast on Šveitsi ülikoolid ja erasektor aktiivselt osalenud ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides. Samal aastal jõustus esimene kahepoolne teadus- ja tehnikakoostöö raamkokkulepe[2]. Šveits osaleb jätkuvalt aktiivselt mitmesugustes Euroopa algatustes, sealhulgas Euroopa Tuumauuringute Organisatsioonis (CERN), Euroopa Kosmoseagentuuris, Euroopa teaduse ja tehnika alases koostöös (COST) ja Eurekas. Aastatel 2014–2020 oli Šveits assotsieerunud ka Euratomi teadus- ja koolitusprogrammiga[3] ning osales aastatel 2014–2020 ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõttega seotud tegevuses, täpsemalt programmi „Horisont 2020" assotsieerimislepingu ja Euratomi kaudu. Lisaks oli Šveits varem ELi Erasmuse programmi[4] liige.

ELi ja Šveitsi suhted on küll tihedad, kuid on visalt püsivaid struktuurseid probleeme. Nende probleemide lahendamiseks pidasid EL ja Šveits aastatel 2014–2021 läbirääkimisi institutsioonilise raamistiku lepingu üle. Institutsioonilise raamistiku leping oleks ühtlasi loonud juhtimisraamistiku täiendavatele kokkulepetele siseturuga seotud valdkondades, kus

---

[1] Õhutranspordialane kokkulepe, kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkulepe, isikute vaba liikumise kokkulepe, vastavushindamise vastastikuse tunnustamise kokkulepe, põllumajandustoodetega kauplemise kokkulepe, millele kõigile kirjutati alla 21. juunil 1999 (EÜT L 114, 30.4.2002, lk 1).

[2] Euroopa ühenduste ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline teadus- ja tehnikaalase koostöö raamkokkulepe (EÜT L 313, 22.11.1985, lk 6–8) ning nõukogu 9. veebruari 1987. aasta otsus Euroopa ühenduste ning Rootsi Kuningriigi, Šveitsi Konföderatsiooni, Soome Vabariigi, Norra Kuningriigi ja Austria Vabariigi vahelise teadus- ja tehnikaalase koostöö raamkokkuleppe sõlmimise kohta (EÜT L 71, 14.3.1987, lk 29–29).

[3] Nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsus, millega kiidetakse heaks Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning Šveitsi Konföderatsiooni vahelise teadus- ja tehnikakoostöö lepingu (mille kohaselt Šveitsi Konföderatsioon ühineb teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammiga „Horisont 2020" ja kõnealust programmi täiendava Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogrammiga ning millega reguleeritakse Šveitsi Konföderatsiooni osalemist ühisettevõtte Fusion for Energy läbiviidavas ITERi tegevuses) sõlmimine Euroopa Aatomienergiaühenduse nimel (ELT L 370, 30.12.2014, lk 19–20).

[4] Euroopa Majandusühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping haridus- ja koolitusalase koostöö sisseseadmise kohta programmi Erasmus raames (EÜT L 332, 3.12.1991, lk 52–60).

Šveits osaleb, sealhulgas kokkulepetele, mille üle oli nõukogu andnud loa läbirääkimiste pidamiseks, näiteks toiduohutuse (2003 ja 2008) ja elektri (2006) valdkonnas. Lisaks oleks see loonud juhtimisraamistiku tervishoiulepingule, mille üle läbirääkimiste pidamiseks oli nõukogu loa andnud 2008. aastal.

2018. aasta novembris jõudsid läbirääkijad institutsioonilise raamistiku lepingu eelnõu teksti suhtes tehnilisel tasandil kokkuleppele. Kuna Šveitsi Liidunõukogu keeldus eelnõu teksti heaks kiitmast, peatati läbirääkimised muude lepingute üle, sest nii nõukogu oma 19. veebruari 2019. aasta järeldustes kui ka Euroopa Parlament oma 26. märtsi 2019. aasta soovituses seadsid uute siseturule pääsu lepingute sõlmimise või olemasolevate lepingute tingimuste parandamise eeltingimuseks institutsioonilise raamistiku lepingu sõlmimise. Hoolimata edasistest katsetest leida lahendusi, otsustas Šveitsi Liidunõukogu 26. mail 2021 ühepoolselt lõpetada läbirääkimised institutsioonilise raamistiku lepingu üle. Šveitsi ühepoolne otsus viis teadusuuringute, innovatsiooni ja hariduse valdkonnas kahepoolse koostöö ajutise peatumiseni.

2022. aasta märtsis alustasid Euroopa Komisjon ja Šveits pärast institutsioonilise raamistiku lepingu üle peetavate läbirääkimiste katkemist ettevalmistavaid kõnelusi suhete tuleviku üle arutamiseks. Nende kõneluste tulemusel jõuti ühisseisukohale, milles esitati mõlema poole poliitiline arusaam tulevaste läbirääkimiste edasisest sammudest ning tervikliku läbirääkimispaketi komponentidest ja parameetritest, samuti soovitud eesmärgid ja lahendused peamistele institutsioonilistele ja valdkondlikele küsimustele. Ettevalmistavates kõnelustes leidis kinnitust mõlema poole suur huvi teadus-, innovatsiooni- ja hariduskoostöö elavdamise vastu. Selleks kinnitati ühisseisukohas kavatsust luua laiema paketi osana õigusraamistik, mis võimaldab Šveitsil osaleda kehtivas mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027 ja liidu uutes programmipõlvkondades, sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides, programmis „Digitaalne Euroopa“ ja programmis „Erasmus+“. Lisaks kinnitati ühisseisukohas mõlema poole kavatsust taas alustada läbirääkimisi olemasoleva ELi-Šveitsi GNSSi lepingu (Galileo ja EGNOS) rakendamise üle ning alustada arutelusid Šveitsi osalemise üle ELi kosmoseprogrammi Copernicuse komponendis.

Šveitsi Liidunõukogu ja Euroopa Komisjon kiitsid ühisseisukoha heaks 2023. aasta novembris. Mõlemad pooled kohustusid oma läbirääkimisvolituste ettevalmistamisel lähtuma ühisseisukohast ning panid kirja ühise soovi viia läbirääkimised 2024. aasta jooksul lõpule.

Sellest tulenevalt võttis komisjon 20. detsembril 2023 vastu soovituse nõukogu otsuse kohta, millega antakse luba pidada läbirääkimisi ettevalmistavate kõneluste käigus välja selgitatud ja kindlaks määratud meetmete tervikliku paketi üle. Nende läbirääkimiste üldeesmärk oli ajakohastada ja tugevdada ELi ja Šveitsi kahepoolseid suhteid, tagada siseturul tegutsevatele ELi ja Šveitsi ettevõtetele aus konkurents ning kaitsta ELi kodanike õigusi Šveitsis, sealhulgas ennetada eri liikmesriikide kodanike diskrimineerimist kodakondsuse alusel. See võimaldaks mõlema poole kodanikel, ettevõtjatel ja teadlastel saada täit kasu ELi ja Šveitsi geograafilisest lähedusest, ühistest väärtustest ja majandussidemetest. Samal ajal tegi Šveitsi Liidunõukogu samasuguseid ettevalmistusi Šveitsi poolel. Kui Šveitsis olid vajalikud protsessid lõpule viidud, võttis Euroopa Liidu Nõukogu 12. märtsil 2024 vastu otsuse, millega volitati komisjoni alustama läbirääkimisi tervikliku meetmepaketi üle ja kehtestati üksikasjalikud läbirääkimisjuhised.

Läbirääkimisjuhistes kinnitati, et paketi osana peaks komisjon pidama läbirääkimisi eraldiseisva kokkuleppe üle, millega määrata kindlaks üldtingimused, mille alusel Šveits liidu

programmides osaleb. Selles tuleks tagada Šveitsi jaoks õiglane tasakaal rahalise panuse ja programmides osalemisest saadava kasu vahel, samuti tuleks selles ette näha osalemise tingimused, sealhulgas igale programmile antava rahalise panuse ja halduskulude kalkulatsioon. Protokollides, mis käsitlevad Šveitsi ühinemist konkreetsete liidu programmidega, tuleks kehtestada loetelu programmidest, milles Šveits iga programmipõlvkonna puhul osaleb. Läbirääkimisjuhiste kohaselt peaks leping võimaldama Šveitsil tulevikus protokollide kaudu ühineda muude liidu programmidega, kui lepingu alusel loodud ühiskomitee asjaomased protokollid lihtsustatud menetluse teel vastu võtab.

Läbirääkimisi tervikliku paketi üle alustasid 18. märtsil 2024 Euroopa Komisjoni president Ursula von der Leyen ja toonane Šveitsi Konföderatsiooni president Viola Amherd. Komisjon konsulteeris läbirääkimisi pidades nõukoguga, sealhulgas üldasjade nõukoguga, ja EFTA töörühmaga, kelle nõukogu oli määranud Šveitsiga peetavate läbirääkimiste erikomiteeks. Euroopa Parlamendi 4. oktoobri 2023. aasta resolutsiooni on nõuetekohaselt arvesse võetud ja komisjon on kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 218 lõikega 10 Euroopa Parlamenti nõuetekohaselt läbirääkimiste edenemisest teavitanud.

Pärast üheksa kuud kestnud pingelisi läbirääkimisi teatasid president von der Leyen ja president Amherd, et arutelud tervikliku paketi kõigi elementidele üle jõudsid 20. detsembril 2024 edukalt lõpule. Terviklik pakett sisaldab Šveitsile juba pääsu ELi siseturule andva viie kokkuleppe ajakohastamist[5]; uut toiduohutuslepingut, millega luuakse ühine toiduohutusala, mis hõlmab toiduahela kõiki mõõtmeid; uut tervishoiulepingut, mis võimaldab Šveitsil osaleda tõsiste piiriüleste terviseohtudega tegelevates ELi mehhanismides ja organites, eelkõige Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuses ning varajase hoiatamise ja reageerimise süsteemis; uut elektrialast lepingut, mis võimaldab Šveitsil osaleda ELi elektrienergia siseturul; uut lepingut Šveitsi alalise ja õiglase rahalise panuse kohta liidu majanduslikku ja sotsiaalsesse ühtekuuluvusse, milles kajastub lepinguosaliste partnerluse ja koostöö tase; ning uut lepingut, mis võimaldab Šveitsil osaleda mitmes liidu programmis, mis on avatud kolmandate riikide osalemisele, nimelt programmis „Euroopa horisont“, Euratomi teadus- ja koolitusprogrammis, ühisettevõttes ITER/F4E (Fusion for Energy), programmis „Digitaalne Euroopa“, programmis „Erasmus+“ ja programmis „EL tervise heaks“, mille eesmärk on täiendada koostööd, mis seati sisse sellesama tervikliku paketi osana kahe partneri vahel läbiräägitud ELi-Šveitsi tervishoiulepinguga. Lisaks eespool loetletud elementidele sisaldab terviklik pakett ka eraldi protokolli parlamentaarse koostöö kohta.

Kuigi leping Šveitsi osalemise kohta liidu programmides (ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping, mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides) (edaspidi „leping“) on kahe partneri vahel 2024. aastal läbiräägitud laiema paketi lahutamatu osa, on komisjon otsustanud kiirendada selle allkirjastamise ettepaneku vastuvõtmist, et juhul, kui see kirjutatakse alla enne 15. novembrit 2025, alustada selle ajutist kohaldamist kooskõlas artikliga 18 alates 1. jaanuarist 2025. See lähenemisviis võimaldab rakendada üleminekukorda, mida komisjon oli Šveitsile laiema paketi üle peetavatel läbirääkimistel 2025. aasta kulukohustuste assigneeringute rakendamiseks lubanud. Arvestades Šveitsi osalemise olulisust, on selle lepingu ajutine kohaldamine ELi huvides. Samas ei mõjuta see ühisseisukohaga kehtestatud ja nõukogu läbirääkimisjuhistes kinnitatud lähenemisviisi, mis

[5] Õhutranspordialane kokkulepe, kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkulepe, isikute vaba liikumise kokkulepe, vastavushindamise vastastikuse tunnustamise kokkulepe, põllumajandustoodetega kauplemise kokkulepe, millele kõigile kirjutati alla 21. juunil 1999 (EÜT L 114, 30.4.2002, lk 1).

seisneb tervikliku paketi kasutamises, sest leping Šveitsi osalemise kohta liidu programmides sisaldab aegumisklauslit, mille kohaselt lõpetatakse lepingu ajutine kohaldamine, kui Šveits ei ole paketi jõustumiseks vajalikke menetlusi 2028. aasta lõpuks lõpule viinud. Lisaks on lepingu sõlmimine ette nähtud osana laiemast paketist, kuhu kuuluvad mitmed muud olulised kokkulepped, mille üle 2024. aastal läbirääkimisi peeti. Komisjon kavatseb teha selle kohta eraldi ettepaneku.

Arvestades, et Šveits osaleb ka Euratomi teadus- ja koolitusprogrammis ning ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõttes, on käesolevale ettepanekule lisatud komisjoni soovitus nõukogu otsuse kohta, millega kiidetakse heaks (Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes) liidu programme käsitleva lepingu sõlmimine ja ajutine kohaldamine.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Leping Šveitsi osalemise kohta liidu programmides on sisult sarnane muude lepingutega, mille Euroopa Liit on viimastel aastatel sõlminud selliste partneritega nagu Ühendkuningriik, Uus-Meremaa ja Kanada, ning on seega kooskõlas liidu selle valdkonna poliitikaga. Leping sisaldab siiski teatavaid erisätteid, millega see integreeritakse terviklikku paketti, mille lahutamatu osa leping on, et eelkõige võtta arvesse seost Šveitsi programmis „EL tervise heaks“ osalemise ning Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise uue tervishoiulepingu vahel.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

ELi-Šveitsi kokkulepete terviklikku paketti kuuluvas lepingus austatakse täielikult aluslepinguid ning säilitatakse liidu õiguskorra terviklikkus ja autonoomia. Sellega edendatakse liidu väärtusi, eesmärke ja huve ning tagatakse liidu poliitika ja meetmete kooskõla, mõjusus ja järjepidevus.

Šveits osaleb liidu programmides täielikus kooskõlas asjaomaste programmide alusaktidega ja finantsjuhtimist käsitlevate kehtivate liidu õigusaktidega, näiteks finantsmäärusega[6].

2. ÕIGUSLIK ALUS

Lepinguga kehtestatakse eeskirjad, mis kehtivad Šveitsi osalemisele liidu programmides, tegevustes või nende osades, mis on talle osalemiseks avatud, ning leping hõlmab paljusid ELi toimimise lepingu valdkondi, eelkõige teadusuuringuid ja innovatsiooni, haridust, koolitust, noori, sporti ja kultuuri, samuti muid ühist huvi pakkuvaid valdkondi, nagu digiüleminek ja tervishoiu valdkonna meetmed. Läbirääkimisi lepingu üle alustati ja need viidi lõpule samal ajal tervikliku paketi üle peetud läbirääkimistega. Leping on lahutamatult seotud tervikliku paketi muude elementidega. Lepingus on ette nähtud, et see jõustub tingimusel, et kolmeteistkümne muu paketti kuuluva kokkuleppe jõustumiseks vajalikud sisemenetlused on lõpule viidud. See sisaldab aegumisklauslit, mille kohaselt lõpetatakse lepingu ajutine kohaldamine, kui Šveits ei ole paketi jõustumiseks vajalikke menetlusi 2028. aasta lõpuks lõpule viinud. Leping sisaldab ka sätteid, millega tagatakse, et Šveitsi osalemine liidu tervishoiu valdkonna tegevusprogrammis on tihedalt seotud Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise tervisealase lepinguga. Lisaks võib lepingu raames võtta kompensatsioonimeetmeid, kui kohustusi, mis tulenevad lepingust Šveitsi rahalise toetuse

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (uuesti sõnastatud) (ELT L 2024/2509, 26.9.2024, lk 1).

kohta ühtekuuluvuse huvides, pole täidetud. Arvestades olemuslikke seoseid laiema paketi muude oluliste kokkulepetega, tuleks leping sõlmida samal ajal paketi muude kokkulepetega ja paketi lahutamatu osana.

Kuna lepinguga nähakse ette liitumine mitme liidu programmiga ja see on osa terviklikust omavahel seotud kokkulepete paketist, kajastub lepingu peamine eesmärk õiguslikus aluses, millega nähakse ette sellise assotsiatsiooni loomine, mis võimaldab liidul võtta kohustusi kõigis aluslepingutega hõlmatud valdkondades. Seega on Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes lepingu allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta kavandatava nõukogu otsuse sobiv materiaalõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikkel 217. Seda tuleks eristada lepingutest, mis on hiljuti sõlmitud Uus-Meremaa, Kanada ja Korea Vabariigiga nende osalemise kohta liidu programmides ja nende ühinemise kohta programmiga „Euroopa horisont“, kuna nende piiratumat ulatust arvestades oli nende aluseks ELi toimimise lepingu artikkel 212.

Menetlusõiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 5 koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 8 teise lõiguga, milles on sätestatud ühehäälsuse nõue nõukogus.

Seega on kavandatava nõukogu otsuse õiguslik alus ELi toimimise lepingu artikkel 217 koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 5 ja artikli 218 lõike 8 teise lõiguga.

Leping hõlmab ka Šveitsi osalemist Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu (edaspidi „Euratomi asutamisleping“) kohases tegevuses, mis on seotud tuumasünteesi, tuumalõhustumise ja koolitusega. Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes lepingu allkirjastamiseks ja ajutiseks kohaldamiseks on vaja koos käesoleva ettepanekuga, kuid eraldi menetluses esitatavat soovitust nõukogu otsuse kohta, millega kiidetakse heaks ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi vahelise lepingu (mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides) sõlmimine Euroopa Komisjoni poolt.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei kohaldata

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Ei kohaldata

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ei kohaldata

- **Mõjuhinnang**

Ei kohaldata

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata

- **Põhiõigused**

Ei kohaldata

4. MÕJU EELARVELE

Leping mõjutab ELi eelarvet, kuna Šveits ühineb programmiga „Euroopa horisont“, Euratomi teadus- ja koolitusprogrammiga, ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte tegevusega, programmiga „Digitaalne Euroopa“, programmiga „Erasmus+“ ja programmiga „EL tervise heaks“. Lepinguga nähakse ette õiglased ja tasakaalustatud tingimused Šveitsi rahalise panuse kohta liidu programmidesse, milles ta osaleb; samuti nende programmide haldamisega seotud üldiste halduskulude katmine. Leping sisaldab vastastikkuse klauslit, millega tagatakse, et liidus asutatud juriidilised isikud saavad kooskõlas Šveitsi siseriiklikus õiguses sätestatud tingimustega võimalikult suures ulatuses osaleda Šveitsi samaväärsetes teadus- ja innovatsiooniprogrammides.

Käesoleva ettepaneku finantsselgituses on näidatud otsuse esialgne mõju eelarvele.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Ei kohaldata

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Liidu programmides osalemist käsitlevas lepingus sätestatakse õigusraamistik, mille alusel Šveits liidu programmides osaleb ning mis tagab rahalise panuse ja kasu õiglase tasakaalu. Samuti tagatakse sellega, et kuigi Šveits programmides osaleb, ei anta talle nende suhtes otsustusõigust.

Lepingus sätestatakse eri programmidele antava rahalise panuse ja nende halduskulude arvutamise tingimused ning kindlustatakse liidu õigused, et tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta liidu finantshuve.

Lepingus on sätestatud ka muud liidu programmides osalemise tingimused, näiteks sätted nende liidu programmide rakendamises osalevate inimeste liikuvuse kohta. Leping sisaldab Šveitsi liidu programmides osalemise peatamise ja lepingu lõpetamise tingimusi. See sisaldab ka sätteid, millega tagatakse, et need juhtumid ei mõjuta Šveitsi üksuste suhtes võetud juriidilisi kohustusi.

Lepinguga nähakse ette selle ajutine kohaldamine tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2025, kui see kirjutatakse alla enne 15. novembrit 2025, et lepinguga hõlmatud valdkondades saaks koostööd alustada iga programmi jaoks kindlaks määratud kuupäeval. Šveitsi osalemisel programmis „EL tervise heaks“ on see kuupäev seotud tervishoiulepingu jõustumise kuupäevaga.

I protokoll käsitleb Šveitsi osalemist programmides „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“ alates 1. jaanuarist 2025 ning programmis „Erasmus+“ alates 1. jaanuarist 2027. Samuti käsitleb I protokoll Euratomi teadus- ja koolitusprogrammi ning Euroopa ühisettevõtte Fusion for Energy (F4E) tegevust ITERi valdkonnas. Euratomi teadus- ja koolitusprogramm kuulub Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse. Seetõttu on see hõlmatud koos käesoleva ettepanekuga, kuid eraldi menetluses esitatava soovitusega nõukogu otsuse kohta, millega kiidetakse heaks Euroopa Komisjoni poolt Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvaid küsimusi käsitleva lepingu sõlmimine.

Programm „Euroopa horisont“ (2021–2027)[7] on liidu teadusuuringute ja innovatsiooni juhtprogramm. I protokolliga nähakse ette, et Šveits ühineb programmiga „Euroopa horisont“ täies ulatuses. Programmi I samba peamine eesmärk on tugevdada ELi enda teadus- ja tehnoloogiabaasi, suurendada Euroopa teadus- ja innovatsioonisuutlikkust ning meelitada Euroopasse teadmisi ja talente. II samba eesmärk on lahendada üleilmseid probleeme ja tugevdada Euroopa tööstuse konkurentsivõimet, sageli selliste projektide kaudu, mis puudutavad mitut valdkonda või on valdkonnaülesed. III sammas keskendub ELi konkurentsivõimele ja innovatsioonisuutlikkusele. Šveits ühineb ka programmi nende osadega, mis on suunatud osalemise laiendamisele ja Euroopa teadusruumi tugevdamisele.

Šveits ühineb eeldatavasti alates 1. jaanuarist 2027 liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ja spordiprogrammiga „Erasmus+“. Programmi eesmärk on elukestva õppe kaudu toetada hariduses, koolituses, noorte valdkonnas ja spordis osalevate inimeste hariduslikku, kutsealast ja isiklikku arengut nii Euroopas kui ka mujal. Sellesse kuuluvad meetmed, mille keskmes on liikuvus, organisatsioonide koostöö ja poliitika väljatöötamine. Programmi eripära võrreldes muude liidu programmidega seisneb selles, et suuremat osa selle eelarvest hallatakse eelarve kaudse täitmise raames.

I protokollis sätestatakse programmiga „Erasmus+“ ühinemise eritingimused. Kooskõlas programmi õigusliku alusega[8] kuuluvad nende tingimuste hulka riikliku asutuse nimetamine, riikliku agentuuri loomine ja sõltumatu auditeerimisasutuse määramine. Šveitsi osalemine programmis sõltub positiivsest eelhinnangust riiklikule agentuurile ja rahalise panuse maksmisest. Erandina lepingus sisalduvatest finantstingimustest ja piirdudes mitmeaastase finantsraamistikuga 2021–2027, on Šveitsi tegevustoetus 70 % lepingus kindlaks määratud panustamispõhimõttest.

Programmis „Digitaalne Euroopa“[9] osaleb Šveits peaaegu selle kõigis elementides, välja arvatud erieesmärgis nr 3 „Küberturvalisus“ ja erieesmärgis nr 6 „Pooljuhid“, millega ei saa ühineda ükski kolmas riik (välja arvatud EMP EFTA riigid). Seega ühineb Šveits erieesmärkidega nr 1 „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“, nr 2 „Tehisintellekt“, nr 4 „Kõrgtasemel digioskused“ ja nr 5 „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“. Šveitsi üksused võivad osaleda projektikonkurssidel, kus nad on osalemiskõlblikud.

Teatavad programmi „Digitaalne Euroopa“ meetmed, eelkõige need, mis kuuluvad erieesmärkide nr 1 „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“ ja nr 2 „Tehisintellekt“ alla, mõjutavad otseselt liidu ja selle liikmesriikide olulisi julgeolekuhuve. Sellest tulenevalt on nendes meetmetes osalemist programmi „Digitaalne Euroopa“ määruse artikli 12 lõike 6 kohaselt piiratud, kusjuures 2025.–2027. aasta tööprogrammis on sätestatud osalemise eritingimused.

Selleks saadeti 13. jaanuaril 2025 asjaomastele Šveitsi ametiasutustele küsimustik, mille nad peavad täitma. Komisjon hindab Šveitsi vastuseid, et teha kindlaks, kas Šveitsis asutatud üksusi saab pidada kõlblikeks osalema asjaomastes meetmetes. Nimetatud küsimustik kattub suuresti Šveitsile 2024. aasta detsembris määruse (EL) 2021/695 artikli 22 lõike 5 kohaseks hindamiseks esitatud küsimustikuga, kusjuures peamised erinevused on vastastikkuse

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1).

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/817, millega luuakse liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ning spordiprogramm „Erasmus+“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013 (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 189, 28.5.2021, lk 1).

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/694, millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240 (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 166, 11.5.2021, lk 1–34).

kriteerium, mille põhirõhk on programmil „Digitaalne Euroopa“, ja see, et välismaiste otseinvesteeringute osa sisaldab valdkondlikke lisakaalutlusi.

II protokoll käsitleb Šveits osalemist ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõttes. Kuna see küsimus kuulub Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse, on see hõlmatud koos käesoleva ettepanekuga, kuid eraldi menetluses esitatava soovitusega nõukogu otsuse kohta, millega kiidetakse heaks Euroopa Komisjoni poolt Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes lepingu sõlmimine.

III protokollis, mis käsitleb Šveitsi osalemist programmis „EL tervise heaks“, sätestatakse, et Šveits võib assotsieerunud riigina osaleda määrusega (EL) 2021/522 loodud programmi „EL tervise heaks“ teatavates osades ja neisse rahaliselt panustada. Need osad on seotud kriisivalmidusega, mida hõlmab Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline tervishoiuleping. III protokolli kohaselt osaleb Šveits programmis „EL tervise heaks“ alates Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise tervishoiulepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist kuni programmi „EL tervise heaks“ ülejäänud kehtivusaja lõpuni või kuni mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 lõpuni, olenevalt sellest, kumb ajavahemik on lühem.

Lepingu tekst esitatakse nõukogule koos allkirjastamise ja ajutise kohaldamise otsuse ettepanekuga.

Komisjon tagab aluslepingute kohaselt lepingu allkirjastamise, eeldusel et see hiljem sõlmitakse.

2025/0086 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides) liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 217 koostoimes artikli 218 lõikega 5 ja artikli 218 lõike 8 teise lõiguga,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) 12. märtsil 2024 volitas nõukogu komisjoni alustama Šveitsi Konföderatsiooniga läbirääkimisi kahepoolseid suhteid Šveitsi Konföderatsiooniga käsitleva tervikliku meetmepaketi üle, mis hõlmab järgmist: siseturuga seotud valdkondades Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelistesse kokkulepetesse institutsiooniliste ja riigiabi käsitlevate sätete lisamine ja vajaduse korral nendes kokkulepetes konkreetsete kohanduste tegemine, Šveitsi osalemist liidu programmides käsitlev kokkulepe, ja kokkulepe, mis on aluseks Šveitsi alalisele panusele piirkondadevaheliste majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamisse[1]. Samuti volitas nõukogu komisjoni alustama Šveitsi Konföderatsiooniga läbirääkimisi uute elektri-, tervise- ja toiduohutusalaste kokkulepete üle, Šveitsi osalemise üle Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ameti ja Raudteeameti töös ning Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise õhutranspordialase kokkuleppe muutmise üle, et võimaldada kabotaažvedu.

(2) Komisjon on pidanud liidu nimel läbirääkimisi tervikliku kokkulepete paketi üle, mis sisaldab ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelist lepingut, mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides (edaspidi „leping“), samuti protokolle, mis käsitlevad Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheliste kokkulepete institutsionaalseid, riigiabi- ja muutmissätteid siseturuga seotud valdkondades, milles Šveits osaleb, Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelist lepingut Šveitsi korrapärase rahalise toetuse kohta majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamiseks Euroopa Liidus, Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelist tervishoiulepingut, Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelist elektrialast lepingut, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise põllumajandustoodetega kauplemise kokkuleppe (millega luuakse ühine toiduohutuse ala) protokolli ning Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelist kokkulepet

[1] Nõukogu 12. märtsi 2024. aasta otsus (EL, Euratom) 2024/995, millega antakse luba alustada Šveitsi Konföderatsiooniga läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheliste siseturgu käsitlevate kokkulepete institutsiooniliste sätete, Šveitsi Konföderatsiooni liidu programmides osalemise kokkuleppe ning kokkulepete üle, mis on aluseks Šveitsi alalisele panusele liidu ühtekuuluvusse (ELT L, 2024/995, 26.3.2024).

Šveitsi Konföderatsiooni Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ametis osalemise tingimuste kohta.

(3) Lepinguga kehtestatakse eeskirjad, mida kohaldatakse Šveitsi osalemise suhtes liidu programmides, tegevustes, teenustes või nende osades, mis on osalemiseks avatud, ning selles käsitletakse paljusid valdkondi, sh eelkõige teadusuuringuid ja innovatsiooni, tuumasünteesi ja tuumalõhustumist, haridust, koolitust, noori, sporti ja kultuuri, samuti muid ühist huvi pakkuvaid valdkondi, nagu digiüleminek ja tervishoiu valdkonna meetmed. Lisaks on leping lahutamatult seotud tervikliku paketi muude elementidega. Selles suhtes nähakse lepinguga ette Šveitsi osalemine liidu tervishoiu valdkonna tegevusprogrammi meetmetes, mis on tihedalt seotud tervisealase lepinguga; lepingu alusel võib võtta kompensatsioonimeetmeid, kui kohustusi, mis tulenevad lepingust Šveitsi korrapärase rahalise panuse kohta majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamiseks Euroopa Liidus, ei täideta.

(4) Läbirääkimisi lepingu üle alustati ja need viidi lõpule samal ajal tervikliku paketi üle peetud läbirääkimistega. Lepingu artiklis 17 sätestatakse, et lepingu jõustumine on seotud mitme teise paketti kuuluva kokkuleppe jõustumisega. Lepingus nähakse ette ka ajutine kohaldamine, mis siiski lõpeb hiljemalt 31. detsembril 2028, kui Šveits ei ole selleks ajaks viinud lõpule oma sisemenetlusi, mis on vajalikud lepingu artiklis 17 osutatud kokkulepete jõustumiseks. Leping tuleb sõlmida tervikliku paketi muude elementidega samal ajal ja paketi lahutamatu osana. Lepingu sõlmimise otsus peaks seetõttu põhinema õiguslikul alusel, millega nähakse ette sellise assotsiatsiooni loomine, mis võimaldab liidul võtta kohustusi kõigis aluslepingutega hõlmatud valdkondades.

(5) Lepingule tuleks Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes liidu nimel alla kirjutada, tingimusel et see hilisemal kuupäeval sõlmitakse.

(6) Koostöö ulatuse suurendamiseks sätestatakse lepingus, et lepinguosalised kohaldavad lepingut oma sisemenetluste ja õigusaktide kohaselt ajutiselt alates 1. jaanuarist 2025, välja arvatud juhul, kui lepingu allkirjastamise kuupäev on hilisem kui 15. november 2025, millisel juhul kohaldavad lepinguosalised lepingut ajutiselt alates 1. jaanuarist 2026.

(7) Seetõttu peaks liit lepingut Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes ajutiselt kohaldama.

(8) Lepingu artikli 18 kohaselt lõpeb ajutine kohaldamine hiljemalt 31. detsembril 2028, kui Šveits ei ole selleks kuupäevaks viinud lõpule oma sisemenetlusi, mis on vajalikud artiklis 17 osutatud kokkulepete jõustumiseks.

(9) Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes toimub lepingu allkirjastamine ja ajutine kohaldamine kõnealuse asutamislepingu alusel eraldi menetluse kohaselt,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides) (edaspidi „leping“) allkirjastamine liidu nimel küsimustes, mis ei kuulu

Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu (edaspidi „Euratomi asutamisleping“) kohaldamisalasse, kiidetakse heaks, tingimusel et nimetatud leping sõlmitakse.[2]

Artikkel 2

Küsimustes, mis ei kuulu Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse, kohaldatakse lepingut selle lepingu artikli 18 alusel ajutiselt, eeldusel et seda tehakse vastastikuselt[3].

Artikkel 3

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja

[2] Lepingu tekst avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* [ELT L, lk...].

[3] Kuupäev, millest alates lepingut ajutiselt kohaldatakse, avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

FINANTS- JA DIGISELGITUS

„TULUD“ – EELARVE TULUPOOLELE MÕJU AVALDAVATE ETTEPANEKUTE JAOKS

1. ETTEPANEKU NIMETUS:

Ettepanek: nõukogu otsus ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides (programmid „Euroopa horisont“, „Erasmus+“, „EL tervise heaks“[1] ja „Digitaalne Euroopa“)) liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta.

2. EELARVEREAD

Programm „Euroopa horisont“

Tulude eelarverida (peatükk/artikkel/punkt): 6 0 1 0 – Programm „Euroopa horisont“ – Sihtotstarbeline tulu

Asjaomaseks aastaks eelarves ette nähtud summa:

Tulud eraldatakse järgmisele kulude eelarvereale (peatükk/artikkel/punkt):

Kogu artikkel 01 01 01 (01 01 01 01, 01 01 01 02, 01 01 01 03, 01 01 01 11, 01 01 01 12, 01 01 01 13, 01 01 01 71, 01 01 01 72, 01 01 01 73, 01 01 01 74, 01 01 01 76)

Kogu artikkel 01 02 01 (01 02 01 01, 01 02 01 02, 01 02 01 03)

Kogu artikkel 01 02 02 (01 02 02 10, 01 02 02 11, 01 02 02 12, 01 02 02 20, 01 02 02 30, 01 02 02 31, 01 02 02 40, 01 02 02 41, 01 02 02 42, 01 02 02 43, 01 02 02 50, 01 02 02 51, 01 02 02 52, 01 02 02 53, 01 02 02 54, 01 02 02 60, 01 02 02 61, 01 02 02 70)

Kogu artikkel 01 02 03 (01 02 03 01, 01 02 03 02, 01 02 03 03)

Kogu artikkel 01 02 04 (01 02 04 01, 01 02 04 02)

Artikkel 01 02 05

Eelarverida 20 XX Euroopa Komisjoni halduskulud

Programm „Erasmus+“

Tulude eelarverida (peatükk/artikkel/punkt): 6 0 1 0 – Programm „Erasmus+“ – Sihtotstarbeline tulu

Asjaomaseks aastaks eelarves ette nähtud summa:

Tulud eraldatakse järgmisele kulude eelarvereale (peatükk/artikkel/punkt):

Kogu artikkel

[1] III protokollis, mis käsitleb Šveitsi osalemist programmis „EL tervise heaks“, sätestatakse, et Šveits võib assotsieerunud riigina osaleda määrusega (EL) 2021/522 loodud programmi „EL tervise heaks“ teatavates osades ja neisse rahaliselt panustada. Need osad on seotud kriisivalmidusega, mida hõlmab Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline tervishoiuleping.

Erasmus+ (rubriik 2: 07.030101, 07.030102, 07.0302, 07.0303, 07.010201.xx, 07.010275)

Erasmus+ (rubriik 6: 15.020102, 14.020150, 14.010175, 15.010175).

Eelarverida 20 XX Euroopa Komisjoni halduskulud

Programm „EL tervise heaks“

Jaotis 6. Liidu poliitikaga seotud tulu, sisse- ja tagasimaksed, peatükk 6 1: ühtekuuluvus, vastupidavus ja väärtused, artikkel 6 1 1: taaste ja vastupidavus, punkt:

6 1 1 3 – Programm „EL tervise heaks“ – Sihtotstarbeline tulu

Tulud kirjendatakse järgmistel eelarveridadel:

Eelarverida	**Jaotis**
06 01 05 73 – Rubriik 2b:	Euroopa Tervishoiu ja Digitaalvaldkonna Rakendusamet – Programmist „EL tervise heaks“ makstav rahaline toetus
06 01 05 01 – Rubriik 2b:	Programmi „EL tervise heaks“ toetuskulud
06 06 01 – Rubriik 2b:	Programm „EL tervise heaks“
20 02 01 01 – Rubriik 7:	Lepingulised töötajad
20 04 01 – Rubriik 7:	Infosüsteemid

Programm „Digitaalne Euroopa“

Tulude eelarverida (peatükk/artikkel/punkt): 6 0 2 2 – Programm „Digitaalne Euroopa“ – Sihtotstarbeline tulu

Asjaomaseks aastaks eelarves ette nähtud summa: 19 296 000

Tulud eraldatakse järgmisele kulude eelarvereale (peatükk/artikkel/punkt):

02 01 30 01	Programmi „Digitaalne Euroopa“ toetuskulud
02 01 30 73	Euroopa Tervishoiu ja Digitaalvaldkonna Rakendusamet – Programmist „Digitaalne Euroopa“ makstav rahaline toetus
02 04 02 10	Programm „Digitaalne Euroopa“ – Kõrgjõudlusega andmetöötlus
02 04 03 00	Programm „Digitaalne Euroopa“ – Tehisintellekt
02 04 04 00	Programm „Digitaalne Euroopa“ – Oskused

02 04 05 01	Programm „Digitaalne Euroopa“ – Kasutuselevõtt
02 04 05 02	Programm „Digitaalne Euroopa“ – Kasutuselevõtt/koostalitlusvõime
Eelarverida 20.XX	Euroopa Komisjoni halduskulud

3. FINANTSMÕJU[2]

☐ Ettepanekul puudub finantsmõju

☐ Ettepanekul puudub finantsmõju kuludele, kuid sellel on finantsmõju tuludele.

☑ Ettepanekul on finantsmõju sihtotstarbelistele tuludele

[2] Kõik selles punktis 2026. ja 2027. aasta kohta esitatud andmed on esialgsed ja vastavad uusimatele kättesaadavatele hinnangutele.

Mõju on järgmine:

Programm „Euroopa horisont“

(miljonites eurodes kolme komakohani)

Tulude eelarverida	Mõju tuludele	XX kuud alates pp/kk/aaaa *(kui on kohaldatav)*	Aasta N (2025)
6 0 1 0	1 934,043	36 kuud alates 1.1.2025	636,724

Olukord pärast meetme rakendamist			
Tulude eelarverida	2025	2026	2027
6 0 1 0	636,724	640,836	656,483

Kulude eelarverida	2025	2026	2027
Artiklid 01 01 01; 01 02 01; 01 02 02; 01 02 03; 01 02 04; 01 02 05	621,194	622,171	631,234
20 XX	15,530	18,665	25,249

Programm „Erasmus+“

(miljonites eurodes kolme komakohani)

Tulude eelarverida	Mõju tuludele	XX kuud alates pp/kk/aaaa *(kui on kohaldatav)*	Aasta N (2027)
6 0 1 0	181,1	12 kuud alates 1.1.2027	181,1

Tulude eelarverida	2027
6 0 1 0	181,1

Kulude eelarverida	2027

Artiklid: 07.030101, 07.030102, 07.0302, 07.0303, 07.010201, 07.010275	174,1
20 XX	7,0

Programm „EL tervise heaks“

(miljonites eurodes ühe komakohani)

Tulude eelarverida	Mõju tuludele[3]	24 kuud, alates 1.1.2026	Aasta N
Artikkel 6113	47,738[4]	1.1.2026[5]	31.12.2027

Tulude eelarverida	2026[6]	2027
Artikkel 6113	23,869	23,869

(miljonites eurodes ühe komakohani)

Kulude eelarverida	Jaotis	2026. aasta eraldis
06 01 05 73	Euroopa Tervishoiu ja Digitaalvaldkonna Rakendusamet – Programmist „EL tervise heaks“ makstav rahaline toetus	0,684
06 01 05 01	Programmi „EL tervise heaks“ toetuskulud	0,292
06 06 01	Programm „EL tervise heaks“	22,425
20 02 01 01	Lepingulised töötajad	0,234
20 04 01	Infosüsteemid	0,234

3 Kõnealune summa on hinnanguline ja põhineb 4. punktis märgitud valemil või meetodil.

4 Kogusumma erineb veidi järgmises tabelis esitatud kogusummast, sest iga-aastased summad on ümardatud ülespoole ühe komakohani.

5 Šveits osaleb programmis „EL tervise heaks“ alates Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise tervishoiulepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist kuni programmi „EL tervise heaks“ ülejäänud kehtivusaja lõpuni või kuni mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 lõpuni, olenevalt sellest, kumb ajavahemik on lühem.

6 Summa põhineb kriisivalmiduse rahastamispaketil, mis nähti ette 2024. aasta tööprogrammis „EL tervise heaks“.

Programm „Digitaalne Euroopa“

(miljonites eurodes kolme komakohani)

Tulude eelarverida	Mõju tuludele	XX kuud alates pp/kk/aaaa *(kui on kohaldatav)*	Aasta N (2025)
6 0 2 2	59,875	36 kuud alates 1.1.2025	19,296

Olukord pärast meetme rakendamist			
Tulude eelarverida	2025	2026	2027
6 0 2 2	19,296	18,793	21,786

Kulude eelarverida	2025	2026	2027
Artiklid 02 01 30 02 04 02 02 04 03 02 04 04 02 04 05	18,826	18,245	20,948
20 XX	0,470	0,548	0,838

4. PETTUSEVASTASED MEETMED

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 325 kohaselt peab komisjon võitlema pettuste ja muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu. Seetõttu on pettuste ennetamine ja avastamine komisjoni talituste üldine kohustus ning kuulub nende rahaliste vahendite kasutamisega seotud igapäevaste tegevuste hulka.

ELi vahenditega seotud pettused või õigusnormide rikkumised mõjuvad komisjoni mainele ja ELi poliitika elluviimisele eriti negatiivselt. Komisjoni praegune pettustevastase võitluse strateegia (COM(2019) 196), mis asendab 2011. aasta strateegiat, võeti vastu 29. aprillil 2019. Tegemist on poliitikadokumendiga, milles sätestatakse komisjoni prioriteedid pettustevastases võitluses, pidades silmas mitmeaastast finantsraamistikku aastateks 2021–2027. Komisjoni 2019. aasta pettustevastase võitluse strateegia peamised eesmärgid on 1) parandada veelgi arusaamist ELi eelarvet mõjutavate pettuste skeemidest, petturite profiilidest ja süsteemsest haavatavusest (andmete kogumine ja analüüs) ning 2) optimeerida pettustevastase võitluse koordineerimist, koostööd ja töövoogusid, eelkõige komisjoni talituste ja rakendusametite vahel (koordineerimine, koostöö ja protsessid). Strateegiale on lisatud tegevuskava, mis vaadati läbi 2023. aasta juulis ja mille eesmärk on sarnaselt sellele eelnenud tegevuskavaga tugevdada kõiki pettustevastase võitluse elemente: pettuste ennetamist, avastamist, uurimist ja korrigeerimist.

2019. aasta pettustevastase võitluse strateegia juhtpõhimõtted ja sihtstandardid on järgmised:

- nulltolerants pettuste suhtes;
- pettustevastane võitlus kui sisekontrolli lahutamatu osa;
- kontrollide kulutõhusus;
- ELi personali erialane usaldusväärsus ja pädevus;
- läbipaistvus ELi vahendite kasutamisel;
- pettuste ennetamine, eelkõige kuluprogrammide pettusekindluse tagamine;
- tõhus uurimisvõimekus ja õigeaegne teabevahetus;
- kiire korrigeerimine (kaasa arvatud väljapetetud rahaliste vahendite sissenõudmine ja kohtulikud/halduskaristused);
- tõhus koostöö sise- ja välisosalejate vahel, eelkõige ELi ja vastutavate siseriiklike asutuste vahel ning kõigi asjaomaste ELi institutsioonide ja asutuste osakondade vahel;
- tõhus sise- ja välissuhtlus pettustevastases võitluses.

Lepingu artiklid 11–14 sisaldavad üksikasjalikke usaldusväärse finantsjuhtimise sätteid, mille hulka kuuluvad ka pettusevastased meetmed. Neid meetmeid tuleb kohaldada horisontaalselt, et tagada ELi finantshuvide kaitse kõigis liidu programmides või tegevustes, mis on hõlmatud tulevaste protokollidega, mille ühiskomitee võib lepingu alusel vastu võtta, et kaasata Šveitsi Konföderatsioon mitmesse liidu programmi või tegevusse. Neid kohaldatakse ka protokollide suhtes, kuna protokollid ja lisad on lepingu lahutamatuks osaks.

Vajalikke üksikasju ja protsesse käsitletakse eelkõige lepingu artiklites 11 ja 12, mis võimaldavad organitel (Euroopa Komisjon või muud Euroopa Komisjoni volitatud isikud, sealhulgas Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF), Euroopa Kontrollikoda ja Euroopa Prokuratuur) ELi finantshuvide kaitsel veatult oma ülesandeid täita. Lepingu protokollidega hõlmatud programmide või tegevuste rakendamise põhimõte ei muutu: ELi finantshuve tuleb kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas meetmetega, mis on seotud õigusnormide rikkumise, sealhulgas pettuste ennetamise, avastamise, parandamise ja uurimisega, kaduma läinud, valesti makstud või ebaõigesti kasutatud vahendite tagasinõudmisega ning vajaduse korral halduskaristuste määramisega.

Finantsmääruse kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidult rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused. Nagu on sõnaselgelt sätestatud lepingu artikli 11 lõikes 4, võib hindamisi ja auditeid teha ka pärast protokolli kohaldamise peatamist, lepingu kohaldamise lõppu või lepingu lõpetamist.

Leping tagab Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF) võimaluse korraldada Šveitsi Konföderatsiooni territooriumil asjaomase rahastamislepingu osaliseks oleva Šveitsi üksuse või lepingu alusel rahastamislepingut rakendava Šveitsi üksusest kolmanda osapoole suhtes haldusuurimisi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, kooskõlas asjaomase rahastamislepingu ja muu kohaldatava

lepinguga ning nendes sätestatud ulatuses. Šveitsi Konföderatsiooni territooriumil oma ülesandeid täites tegutsevad Euroopa Komisjon ja OLAF kooskõlas Šveitsi õigusega.

Hindamisi ja auditeid võivad teha liidu ametnikud, eelkõige Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kontrollikoja ametnikud, või muud Euroopa Komisjoni volitatud isikud. Šveitsi Konföderatsiooni territooriumil oma ülesandeid täites tegutsevad Euroopa Komisjon või muud Euroopa Komisjoni volitatud isikud kooskõlas Šveitsi õigusega.

Šveitsi ametiasutused teevad kohaldatavate rahvusvahelise koostöö instrumentide kohaselt koostööd liidu või liikmesriikide asutustega, kes on pädevad uurima liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid ja nende eest vastutusele võtma, sealhulgas nimetatud kuritegude väidetavaid toimepanijaid ja osavõtjaid kohtu alla andma. Kohaldatavate rahvusvahelise koostöö instrumentide kohased taotlused võivad muu hulgas olla taotlused, mis on esitatud Euroopa Prokuratuuri uurimiste või süüdistuste esitamise asjus. See võimaldab teha Euroopa Prokuratuuriga koostööd, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiivis (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil.

Lisaks nähakse lepinguga ette mõjus mehhanism Šveitsi Konföderatsiooni territooriumil komisjoni otsuste täitmise tagamiseks.

5. MUUD MÄRKUSED

Liidu programmide raames Šveitsi Konföderatsiooni rahalise panuse arvutamise meetod on sätestatud lepingu artiklis 7 „Finantstingimused“, mida täiendavad artiklid 8 ja 9, ning I lisas rahaliste vahendite rakendamise sätete kohta.

Programmi „EL tervise heaks“ puhul põhineb assotsieerunud riigi panuse hinnanguline jaotus programmi eri eelarveridade lõikes iga eelarverea suhtelisel osakaalul, mis programmil on ELi eelarves (C1 assigneeringud, mis põhinevad 2021.–2027. aasta finantsplaneeringul, sealhulgas hinnanguliselt trahvidest koguneval lisarahal – mitmeaastase finantsraamistiku artikkel 5). Assotsieerunud riigi panusest nähakse ette ka esialgne summa detsentraliseeritud halduskulude katmiseks (koosseisuvälised töötajad / muud juhtimiskulud).